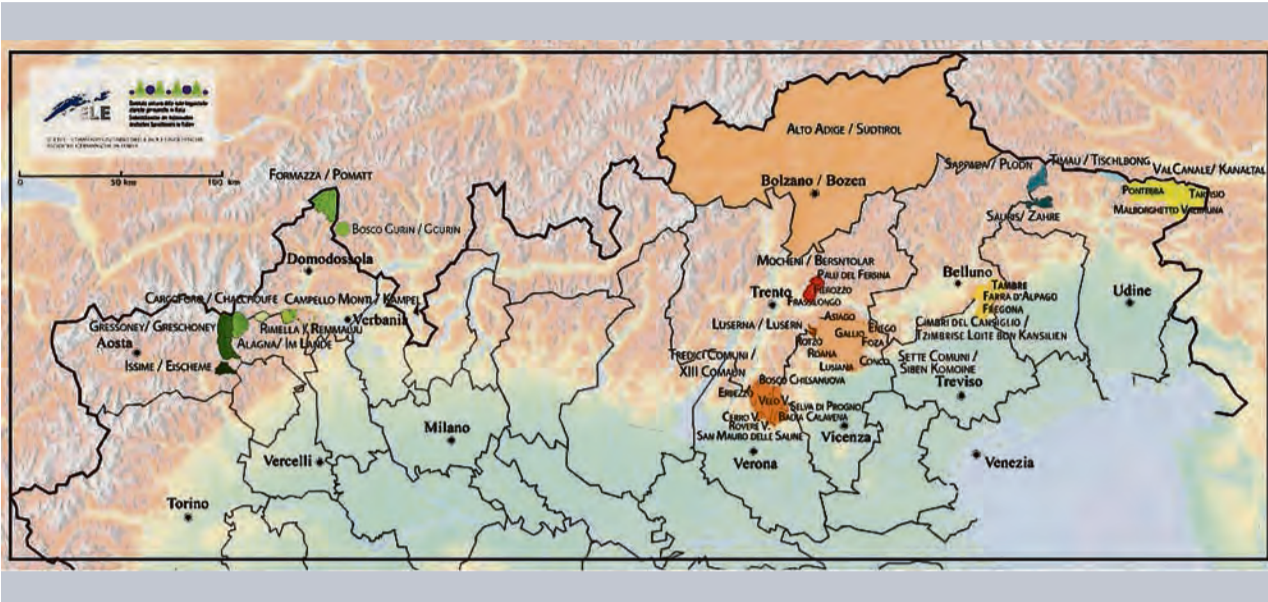

PUBBLICAZIUNS

Vint agn de informaziun y lian

Les isoles linguistiches todëscas tles Alpes é liades adöm tl Comitè unitar di grups todëscs storics tla Talia, metü sö dl 2001 da Luis Thomas Prader y Luigi Nicolussi Castellan

Cherta fora dl liber che mostra sö les «isoles linguistiches todëscas» tles Alpes sön teritore tla Talia.

Por le iubileum él gnü dé fora n liber, cun mesa la pert por todësch y – rodus – mesa la pert por talian, che presentèia la composiziun, finalitè y le laur dl Comitè unitar, desco ince la posiziun, storia y situaziun dles isoles linguistiches todëscas öna por öna: dales comunitàs walser tla Val d'aosta ales families germanofones tla Val Cinal tli Friül. Lapró é sambëgn ince la popolaziun de lingaz todësch dl Tirol dl Süd, y les comunitàs di Mòcheni y Zimbr por nos plü daimpró.

Aldedaincö é Anna Maria Trenti Kaufman presidènta dl Comitè unitar, ara firma ince la publicaziun gnüda fora la fin dl ann passé. Kaufman: «Scebëgn che i idioms y les variantes de lingaz alda pro la medema familia linguistica, á la proveniënza desferènta dla jënt dles isoles inguistiches, la situaziun geografica, le contant cun i lingaz dominanc respetivamenter dl ater vers la izolaziun dlvers dl monn incèria influenzé so svilup y amarscé les desvalianzes tli baié.» Por dé na cercia de chësc vers á i publicisè metü te na ajunta dl liber la cuntia di Fredesc Grimm «Die Wichtel-männer» te sèdesc variantes germaniches che fej pert dla lia, dlungia al original todësch standard y la traduziun tli talian.

Les isoles todëscas dles Alpes sön teritore dla Talia é gonot tema

I dui cuertli, chël dant y chël do, dl liber gnü fora por i 20 agn de ativitè dl Comitè unitar dles comunitàs todëscas storiches tla Talia.

de stüde a nivel internaziun y fej pert dl patrimonio linguistich europeich tan rich y spës. Les mendranzes linguistiches y regionales á cialfé ti ultimi vint-trènt' agn na maiü consideraziun a nivel d'Europa y dla FUEN (federaziun dles nazionalitàs europeiches), ince por mirit de

uniuns che chir y cherièia le contat danter ères, por les fá conëscè fora de sü confins. Da respeté y sconé vára ala fin ma ci che an vèiga, alda y sint – insció èsera ince cun i picci lingaz che é stá bognd da sopravvivè cina ti tèmps plü digitalisá y globalisá.

Dancà y da na pert

Uedli y oredles daverc sun la sozieté ladina d'aldidancuei

Andrea Detomas da Ciampetrin, l se dësc ju te la comunanza

La Usc Andrea, ne diste vèlch de te?

Gio son da Ciampetrin, son del 1986, é fat la scola alberghiera a Tieser e é la califica de sala/bar e de cojina. Sobito é tacà a lurar ti hotie te la val de Sot ma ajache la sajona la é semper piü curta son jít a lurar ti bares per aer l met de aer n lurier dut l an, del 2009 é taca al Tobia son stat 4 egn, dapò dal 2013 al Bar Esso autres 9 egn e mez e ades, da la metà de otobèr, é tacà a lurar te la boteiga di sfoes Anesi a Cianacei.

Se n venel amò giornai?

Ei, i va ben amò, ma l é semper i medemi che se i compra, i pascionè del papier, i joegn li varda online o i se enforma tras i social o no i ge varda e no i à enteres.

E l jech, jiela n muie la jent?

Ei, n é de chi che jia canche l é le estrazion del lotto o superenalotto, per solit l é jent sora i 40. Ai gratta e vinci i jia de ogni età, i se tol magari i zigarec e na schedina. Jent del post e jent che laora chiò entorn.

Ti es n joen che se dësc ju n muie te la comunanza...

Ei, son tel cor de joegn de Poza e tel chel de gejia de Pera. L é doi cores desferenc che dasc sodesfaziun desferente.

E dapò che fèste amò?

Son secretar de la sezion Intercomprenjorjala de le Val de la Veisc de l'ADVSP e fae pert del Diretif de la val de Sora. Deide ence te la Filodramatica La Mizacoles de Ciampedel.

Co vèla con la soziazion e coi donatores?

Chiò te Fascia endana la sajona da d'invern aon semper l problem de la senta ajache te chela tel Distret Sanitarie de Sèn Jan ge vegn lascià lèrga al traumatologich ence se ades l verc demò l fin de setemana percheche no l é dotores. Noscia soziazion ge met dant al Procurador e a l'APSS che ne servissa na senta, vedon se se pel far valch. Per far le donazion d'invern cognon jir fora Ciavaleis, l é de chi che storc l nas a cognè jir fin lafora e che amò se cogn tegnir su la FFP2, enveze ti autres meis del an l é avert dute doi le sente e sion contenc desche numer de donazion. Ogni an vardon de far la campagna de sensibilizazion te le scole.

Ades tacaron endò con la campagna plasma che la era stata lasciada mingol da na man. L doter l valutarà se chi che dasc sanch pel donar ence l plasma.

Da cotant este donator?

Da canche é 18 egn, é semper fat doi donazion al an.

E dapò te fès pert del Comitè parochial de Ciampedel...

Ei, chest l é l secondo mandat. Ge stajon apede e didon fora don Mario Bravin che con trei parochies l à besegn de aiut. El l é piutost de l'idea de zentralisar e donca le feste maore vegn fate n an a Ciampedel, n an a Cianacei o ta Dèlba. La jent però la é amò leada al ciampanel e la fasc fadia a jir te n'otra parochia. Gio capesce ben che preves no n é e per chi che l é l é n gran empen e no i pel ruar daperdut.

Ai 11 de firé, l é sègra a Ciampetrin. Vegnel frat vèlch?

Ei, chest an l é la prima outa che vegn fat la Sègra de Ciampetrin en onor de la Beata Vergine Maria de Lourdes con don Mario. Vegn dit messa da le 10 ciantèda dal Cor de gejia de Ciampedel, e do vegn sport n mezmesdi tel PalaDolomites. Doman l é ence la radunanza sinodala a Moena col Piscop de Trent, vegn chiamà ite duc i consees parochiai de Fascia e Fiem e di afares economics.

Con duc chisc empegnes te restel l temp per te?

A la dir dute ma piasc jir a ciantar, e far volontariat. Já coscita cogne jir fora de spes...

To pare aea la stazion meteo, aste ence tu la pascion?

Na, gio no tegne su dac meteo. La stazion ades la é ta Cianacei lo da la colonia. Canche ere picol vardae ben coche l fajea ma l era n sistem mingol senester, el l jia fora duc i dis da doman a vardar e sbetar l bidon de l'aga per segnar cotant che l nevea o l pievea. Canche son stat mingol piü gran i à metü n repetitor che ogni cinch menuc ge manèa i dac a Trent e do no l cognea piü far nia.

Veste ge dir vèlch ai joegn?

De se dar ju per la comunanza che l é semper bel e emportant. Veide per ejempe che ti cores mencia omegn, tel chel de Pera sion demò de trei con la part da bas, donca fae n envit, se ve piasc ciantar, te n cor de gejia o se ve piajessa ve ensciuvar ti donatores de sanch, troède i referimenc sul sito internet www.donatorisanguè valliavio.it, o te n grop de teater fajave inant zenza tema. Aon besegn de jent jona che ne deide e ne porte gaisa e inovazion con idee neve e che aesse piajer de se dar ju te la comunanza. MCI